

***Fenestulina delicia* Winston, Hayward & Craig 2000, een nieuw mosdiertje (Cheilostomata, Bryozoa) in Europa**

Hans De Blauwe

In 2005 kreeg ik van Marco Faasse bericht dat hij tijdens een duik in de Oosterschelde lege mosselkleppen had verzameld met daarop een *Fenestulina*. Dit genus is zelden gerapporteerd in Nederland. *Fenestulina malusii* is geregistreerd in het Archief bryzoocollectie ITZ en gemeld als aangespoeld in Blocklander & Stock (1949) (Mulder, 1983). Ikzelf vond *F. malusii* in 2004 op het strand van Westkapelle op een aangespoelde kreeftenfuik. De Kluijver (2006) meldt (ten onrechte ?) het voorkomen van *F. malusii* in de Oosterschelde bij Wemeldinge in 2002.

Ook in België is *F. malusii* te vinden. In 1904 is bij het lichtschip 'Westhinder' een kolonie verzameld, in dezelfde buurt is in 1905 een tweede kolonie opgevist (collectie KBIN). In juni 2005 zijn minstens 16 overleden kolonies aangetroffen op een schelp opgevist bij de Westhinderbank. Deze soort spoelde aan op plastic in Blankenberge in 1999, 3 maal in Zeebrugge in 2000 en in 2004 tussen Oostduinkerke en De Panne (De Blauwe, 2005).

Fenestulina malusii valt vaak op door de intens witte, porseleinachtige kleur, dit is toch zo bij oudere of dode kolonies. De kolonie die Marco in de Oosterschelde opviste was transparant en de zoïden opvallend vlak! Kleine details leken ook niet te kloppen. Bij gebrek aan broedkamers was vergelijking met buitenlands materiaal niet evident. In 2006 kreeg ik een tweede kolonie van bij het Goesse Sas in handen mét broedkamers. De opgerichte boord op de broedkamer vormde een extra aanwijzing dat het om *Fenestulina delicia* ging. Deze exoot is herkend in 1994 en beschreven in 2000 van de Golf van Maine in het westelijk deel van de Atlantische Oceaan. Kort daarop ontdekte men kolonies op testpanelen in Alaska en San Francisco (oostelijk deel Stille Oceaan) (Winston, Hayward & Craig, 2000). Het op korte termijn opduiken op zo ver uiteen liggende plaatsen doet vermoeden dat het om een recente introductie van een exoot gaat. Vermoedelijk vond De Kluijver ook *Fenestulina delicia* in plaats van *F. malusii* in Wemeldinge. Wemeldinge ligt vlakbij het Goesse Sas. Deze waarneming uit 2002 zou dan de eerste voor Europa zijn geweest. Jammer genoeg kon het materiaal niet opgespoord worden.

Ook in Frankrijk is *Fenestulina delicia* aan een opmars bezig. Tijdens de SWG-reis naar Normandië in 2007 vond Floris Verhaeghe een kolonie op een oester in Granville.

Hij had de kolonie correct gedetermineerd met een uitgeprinte versie van mijn 'mosdierboek' (De Blauwe, in druk).

In mei 2008 verzamelde ik lege schelpen in Le-Val-André (Bretagne) en vond veel kolonies *F. delicia* op de binnenzijde.

Al de Europese plaatsen waar *F. delicia* is opgemerkt zijn bekend voor hun teelt van schelpdieren. Het is dus zeer aannemelijk dat deze soort geïntroduceerd is met de import van oesters, mosselen of andere tweekleppigen.

Tabelletje om beide soorten van elkaar te onderscheiden:

- 1 a) Zoiden omrand door een gladde laag die een scherpe rand vormt met het frontaal oppervlak en de buitenzijde van de marginale poriën gedeeltelijk bedekt; deze laag maakt een verbinding met de laterale zijden van de opening. 1 tot 4 orale stekels. Broedkamer met dwarse richel. *Fenestulina delicia* (Foto 1)
- b) De minieme gladde laag rond de zoiden bereikt niet de marginale poriën. 2 tot 3 orale stekels. Broedkamer zonder dwarse richel. *Fenestulina malusii* (Foto 2)

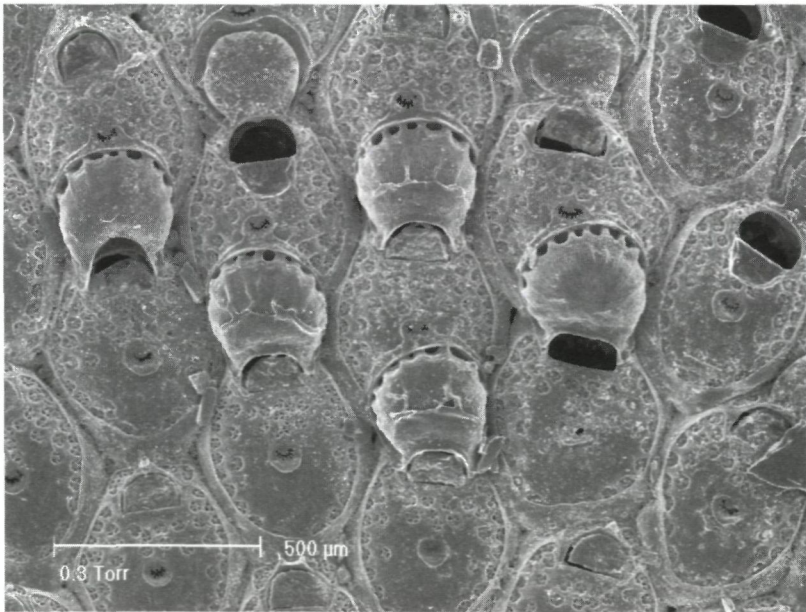

Foto 1: *Fenestulina delicia* (foto J. Cillis, KBIN)

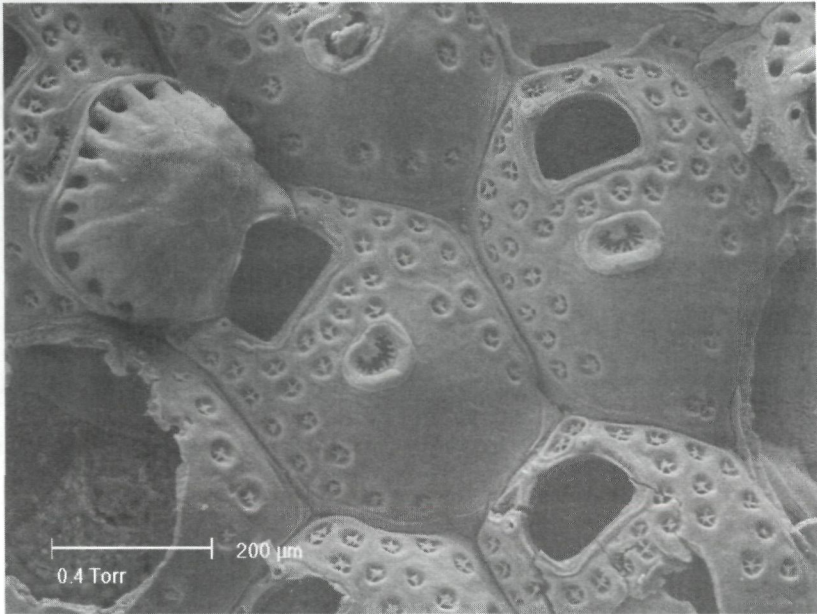

Foto 2: *Fenestulina malusii* (foto J. Cillis, KBIN)

Summary

Fenestulina delicia is reported from Europe. The first record may be in 2002 (De Kluijver, 2006) as *F. malusii* from Wemeldinge in the Eastern Scheldt (The Netherlands). Unfortunately the material could not be traced. In 2005 and 2006 few colonies were collected by Marco Faasse on musselshells at Goesse Sas in the Eastern Scheldt while scuba diving. In 2007 a colony was collected at Granville (Normandie, France) on an oystershell and in May 2008 lots of colonies were collected at Le-Val-André (Brittany, France) on the inner side of several bivalves. As all European places are known for their aquaculture, import of shellfish is the most likely vector of introduction. *Fenestulina malusii* is an autochtone species in Europe: common in France, rare in Belgium and only known with certainty from beached material in the Netherlands if the record of De Kluijver is not *F. malusii* but *F. delicia*.

Literatuur

BLOCKLANDER & STOCK, 1949. Inventarisatie van de Nederlandse Bryozoa. (niet gepubliceerd).

- DE KLUIJVER, 2006. Non-indigenous species in the Oosterschelde. In 'Wijsman, J.W.M. & Smaal, A.C. Risk analysis of mussel transfer. Wageningen IMARES, report C044/06: 103p.
- DE BLAUWE, H. in druk. Mosdiertjes van de zuidelijke bocht van de Noordzee. Determinatiewerk voor België en Nederland.
- DE BLAUWE, H., 2005. Bryozoa op wieren en plastic uit de herfstvloedlijn van het najaar 2004. *De Strandvlo* 25(1): 14-16.
- MULDER, 1983. De Nederlandse mariene Bryozoa. Universiteit van Amsterdam, Amsterdam (Verslag doctoraalstage ITZ).
- WINSTON, HAYWARD & CRAIG, 2000. Marine bryozoans of the northeast coast of the United States: new and problem species. In: *Proceedings of the 11th International Bryozoology Association Conference* (Herrera Cubilla, Amalia & Jackson, Jeremy F.C., editors), Smithsonian Tropical Research Institute, Balboa, R. P., 412-420.

**Watergang 6
8380 Dudzele**